سرمقاله

چرا در مسیر توسعه صنعتی ناکام بوده‌ایم؟

ادامه از صفحه ۱

... کـه بارهـا در فرآیند دموکراتیک تغییر پیـدا می‌کنند و این سیاسـتگذار به صورت کلاسیک برای توسعه آموزش‌های لازم را ندیده است. از سوی دیگر، در فرآیندی که حزبی یا غیرحزبی است، سیاسـتگذار به اجماع با سایر نخبگان نرسیده است تا مسیر درست توسعه صنعتی نمایان شود. حال که با چنین مجموعه‌ای روبه‌رو هستیم، حتی اگر بهترین اتومبیل دنیا را در اختیارشان بگذاریم، نمی‌توانند با آن رانندگی کنند. عامل دوم عقب‌ماندگی در مسـیر توسعه صنعتی را باید در فهم و عدم اجماع سیاسـتگذاران در مورد الزامات و نیازهای توسعه صنعتی جسـتجو کرد به این معنا که بعضا فهم مشترکی بین سیاسـتگذاران ما در خصوص این مقوله وجود نداشته است. این در حالی است که در برخی از کشورها وجود احزاب سیاسی، عامل موثری در این زمینه بوده است. حزب، افراد را آموزش می‌دهد که چگونه به فرآیندهایی همچون توسعه صنعتی بنگرند و افرادی که می‌خواهند در موقعیت‌های سیاسی قرار بگیرند، به‌واسطه این آموزش بسـیاری از مواقع به مفاهیم اقتصادی و صنعتی آشنایی پیدا می‌کنند. در چنین شرایطی، اجماع میان سیاسـتمداران و سیاسـتگذاران راحت‌تر صورت می‌گیرد؛ چرا که به اصول پایه آشنایی دارند. در نقطه مقابل این فرآیند، روند مایوس‌کننده ایران قرار گرفته است. در حال حاضر، اگر به ۱۰ سیاسـتمدار ایرانی، ۱۰ نماینده مجلس یا حتی ۱۰ اسـتاد دانشگاه که در سیاسـتگذاری اثرگذار هسـتند بگویید صنعتی شدن چه مراحل و الزاماتی دارد، با پاسخ‌هایی مواجه می‌شوید که بعضا با یکدیگر در تناقض هسـتند. یک گروه ممکن است دخالت حداکثری دولت را نقطه مثبت در روند توسعه صنعتی بدانند و گروه بعد بیرون‌ماندن دولت از دایره این توسعه را به‌صلاح کشور بدانند. در شرایطی که چنین نظرات متناقضی حکم‌فرماسـت، مسیری که مشخصا برای توسعه صنعتی در کشور از سوی یک گروه آغاز شده است، به‌احتمال زیاد با شانس بسـیار کمتری توسط گروه بعدی ادامه یافته و دنبال خواهد شد. بنابراین حتی اگر فرض کنید که سندهای صنعتی نوشته‌شده ما بهترین اسناد به شمار بروند، به دلیل اینکه مجریان این اسناد چنین خصوصیاتی دارند، طبق تجارب به دست آمده می‌توان گفت، هر چقدر مصوبه و سـند تنظیم شده باشد و سیاسـتمدار مسـتقر در زمینه اجرای سیاسـت‌ها توجیه نشود، در نهایت تغییرات سیاسـی این موازنه را برهم می‌زند و گروه سیاسـتگذار بعدی کاری را که می‌خواهد پیش می‌برد. بخش دوم این قصه که به اندازه بخش اول اهمیت دارد، محکم‌زدن اجرایی شدن اسنادی همچون سند توسعه صنعتی در کشور است. در این فرآیند، باید دقت شود که سند توسعه صنعتی یک بخش ماجرا است و هماهنگی و قابل اجرا بودن آن موضوع دیگری است. نمی‌توانید سند توسعه صنعتی داشته باشید اما این سند با سند تجارت کشور یا سند سیاست‌های ارزی و سیاست‌های بودجه‌ای همخوانی نداشته باشند. بنابراین لازمه تحقق هدف‌گذاری اینکه به‌طور مثال در ۱۰ سال آینده نرخ رشد صنعتی کشور هر سال ۱۰ درصد باشد، این است که سیاست‌های اعمال شده بر سایر حوزه‌ها با این هدف‌گذاری هماهنگ باشند. همین تشتت آرا که از دهه ۱۳۴۰ تاکنون (بیش از ۶۰ سـال) در خصوص اینکه وزارت صنعت از وزارت بازرگانی جدا باشد یا نه و رابطه آنها با وزارت اقتصاد چگونه تعریف شود، نشانه و نمونه‌ای از ناهماهنگی هادر سطح سیاسـتگذاری‌هاست. نکته بعدی این است که در بسـیاری از مواقع، نتیجه‌ای از سیاست صنعتی‌مان می‌خواستیم که آماده‌ای نداشتیم تا سیاست‌های متناسب با آن را در حوزه‌های دیگر اعمال کنیم. اگر در حوزه تجارت بخواهیم سیاست جایگزینی واردات یا سیاست توسعه صادرات را را اجرایی کنیم، نیازمند دو دسـته الزامات متفاوت در سیاسـتگذاری سایر بخش‌های اقتصادی و حتی غیراقتصادی هسـتیم. به این دلیل روشن، سیاست تجارتی را نمی‌توان از سیاست توسعه صنعتی مسـتقل دانسـت. در سیاست ارزی هم، چنین روندی وجود دارد. البته مهم‌تر از همه اینها ایجاد ثبات اقتصاد کلان است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

درخت گردو بکار!

دستیابی به توسعه صنعتی، مصداق همان اصطلاح باغداران قدیم اسـت که «نیفعت کاشـت درخت گردو برای فرزندان و نوادگان است.» سیاست صنعتی، سیاسـتی است که باید امروز شروع شود تا در طول ۱۰ تا ۲۰ سـال آینده شرایط بهتری برای آیندگان فراهم آید و لازم است در این دوره شرایط قابل پیش‌بینی باشد. متاسفانه به دلیل نبود ثبات اقتصادی در کل سیاسـت‌های کلان کشور، هر سـند توسعه صنعتی دچار اشکال شده؛ زیرا خصوصیت صنعت این است که باید به‌صورت بلندمدت برای آن سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی شود. ما توجه نمی‌کنیم که به‌طور مثال، نمی‌توانیم با کشورهایی رابطه سیاسی داشته باشیم و کشورهایی که بازارهای هدف صادراتی‌مان هسـتند. کشـورهای دیگری باشند. چنین روابط تعریف‌شده‌ای با یکدیگر دو هدف متناقض را دنبال می‌کند. ما باید اهدافمان را در زمینه‌های مختلف سیاسـتگذاری اقتصادی و سیاسی با سیاسـتگذاری صنعتی هماهنگ کنیم. چنین مسائلی وقتی به یکدیگر متصل شوند، می‌توانند موتور محرک باشند و پیش بروند. به نظر من این دو هسـته‌ای که گفته شد، دو ناگهانی اصلی در سـندهای توسعه‌ای صنعتی ما بوده‌اند و دلیلی برای اینکه به اهداف توسعه صنعتی‌مان نرسیدیم. حال تمام این موارد را به بسـتری که دولت برای بخش صنعت فراهم کرده است، اضافه کنید. ما در مورد دولت‌های سمت چپ می‌گنیم که نسبت به شرایط محیطی بی‌توجه بوده‌اند چرا دولت‌ها در برابر عدم اجماع یا ناتوانی علمی سیاسـتگذاران خود کوتاه آمده‌اند؟ در پاسخ به این پرسش باید گفت که خاسـتگاه بی‌توجهی دولت‌ها به این مقوله، دسترسی به منابع نفت بوده است. به این معنا که منابع ارزان نفت که به اقتصاد تزریق می‌شد، در بسیاری از مواقع دولت‌ها را از صنعتی که پویا باشد، بی‌نیاز کرده است. اتفاقی که افتاده این بوده است که ما دارای صنعت نفتی هسـتیم که به‌طور مثال با دلار هزینه می‌تواند یک‌بشکه نفت استخراج کند و در زمان‌های مختلف این بشـکه نفت را به‌طور میانگین بین ۴۰ تا ۱۰۰ دلار به فروش برسـاند. اگر این پول به بدنه اقتصاد تزریق شود، هیچ صنعت دیگری نمی‌تواند با آن مقابله و رقابت کند. در این میان، دولتی وجود دارد که پشـتش به فروش نفت گرم است و به‌مالیات‌گیری از صنایع دیگر نیازی ندارد. تا زمانی که مطمئن باشد پول نفت در راه است، پول نفت به ترتیبی دولت‌های ما را از داشـتن یک صنعت شکوهمند بی‌بهره و بی‌نیاز کرده و چون بی‌نیاز شده، بهره‌ای هم نبرده است. حالا در زمان‌هایی مثل الان که فروش نفت کم شده است، کم‌کم به این فکر افتاده‌ایم که در جهت صنعتی‌شدن گام‌هایی برداریم و موتور محرک اقتصاد باید در صنایع دیگری شروع به کار کند؛ در صنایعی که در ۴۰ سـال گذشته به هر دلیل ضعیف بوده‌اند. در پایان باید به این موضوع اشـاره کرد که هر زمان در ایران شرایط برای صنعتی شـدن فراهم شده، تلاش کردیم با تخصیص انحصارهای دولتی یا غیردولتی از آنها حمایت کنیم؛ این در حالی اسـت که در شرایط انحصار اقتصادی، هیچ درخت گردویی نمی‌رویند؛ یعنی مجموعه‌های از سیاست‌های ناهمخوان غیرحمایت‌کننده از صنعت داریم که دولت هم به واسطه اینکه درآمد نفت نداشته است، نباید آنها را تغییر دهد و این موضوع هم به بستری تبدیل شده است که نسبت به اصلاح دو مقدمه اول که به آن اشاره شد، دولت‌ها نیازی نمی‌دیدند در مسیر صنعتی‌شدن گام بردارند.

دکتر فرشاد فاطمی
Alborz.payam@gmail.com

استاندار البرز مطرح کرد:

راه‌اندازی قرارگاه تامین مسکن در البرز

استاندار البرز گفت: قرارگاه تامین مسکن استان با کمیته‌های عملیاتی باید راه‌اندازی شود.

به گزارش پیام آشنا، مجتبی عبداللهی در حاشیه شورای عالی مسکن که به ریاست رئیس جمهور به صورت ویدئو کنفرانس برگزار شد، با تاکید بر ضرورت ارایه طرح و برنامه جدید از سوی متولیان امر مسکن در اسـتان، افزود: باید طرح و برنامه جامعی در قالب ترسـیم افقی با عنوان تامین مسکن مردم استان از سوی اداره کل راه و شهرسازی البرز تهیه شود.

اسـتاندار البرز گفت: توان بخش خصوصی بویژه در سـاماندهی بافت‌های فرسـوده و همچنین جلب مشارکت مردم در ساخت و ساز مسکن، ضرورت دارد.

وی افزود: پیمانکاران و سـازنده‌های مطرح استان و کشـور می توانند در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری ورود کنند و با توجیه مردم از عواقب سکونت در این سازه‌ها، اطلاع رسانی کنند.

استاندار البرز گفت: ظرفیت بافت‌های فرسوده فرصت مغتنمی است که در راستای نهضت ملی مسکن و ساماندهی سـاخت و ساز ها در مناطق هدف، اقدام شود.

عبداللهی اضافه کرد: باید مشوق‌های ویژه‌ای برای ساماندهی بافت فرسوده در نظر گرفته شود.

وی افـزود: ضرورت دارد کـه در قالب قرارگاه، حل مشکلات و موانع تعاونی‌های مسکن ادارات، دستگاه‌ها و بخش خصوصی در دستور کار قرار گیرد.

مدیر کل هواشناسی البرز خبر داد:

البرز در وضعیت هشدار هواشناسی سطح زرد

مدیرکل هواشـناسی البرز با اشاره به قرار گرفتن استان در وضعیت هشـدار سـطح زرد گفت: وقوع رگبار پراکنده، رعد و برق و کاهش موقت کیفیت هوا برای این استان پیش‌بینی می‌شود.

به گزارش پیام آشـنا، آرش بهاروندامحدی با اشاره به قرار گرفتن استان البرز در وضعیت هشدار هواشـناسی سـطح زرد اظهار کرد: تحلیل آخرین الگوهای پیش‌یابی حاکی از تداوم ناپایداری سطوح میانی جو با شـدت کمتر تا چهارشنبه در منطقه مرکزی است. وی بیان کرد: به دلیل فعالیت این امواج ناپایدار در البرز به ویژه ارتفاعات در بعضی سـاعات رگبار پراکنده و رعد و برق، باد و گرد و خاک و کاهش موقت کیفیت هوا پیش‌بینی می‌شود.

مدیـر کل هواشـناسـی البـرز متذکر شـد: وقوع روان‌آب‌های موقت در مسـیل‌های فصلی و کاهش موقت کیفیت هوا در شـهرهای استان پیش‌بینی می‌شود.

جانشین فرمانده انتظامی استان خبر داد:

ساماندهی بیش از ۳ هزار پلیس یار محرم در البرز

جانشـین فرمانده انتظامی اسـتان البرز از ساماندهی سـه هزارو ۵۰۰ پلیس یارمحرم برای نظم بخشـی به فعالیـت هیات های مذهبی در این استان خبرداد.

به گزارش پیام آشـنا، سـرهنگ محمد معظمی گودرزی گفت: پلیس یاران محرم در هیات های مذهبی کار نظم بخشی در معابر و مکانهای عزاداری را برعهده دارند.

وی اضافه کرد: هماهنگی و تعامل با کلانتری های محـل بـرای جلوگیـری از ترافیک در معابر در زمان حرکت دسـته های عزاداری، هماهنگی در استقرار ایستگاههای صلواتی، ارتباط مستمر با پلیس و اعلام موارد تخلف از دیگر وظایف پلیس یاران در هیاتهای مذهبی است.

وی تاکید کرد: مسئولان هیات های عزاداری استان موظفند هرگونه حرکت منجر به بی نظمی را بلافاصله به مرکز فوریتهای پلیس ۱۱۰ اطلاع دهند.

گودرزی، نصب پرچم سیاه بر روی خودروهای پلیس را از اقدامات ظاهری پلیس برای حفظ کرامت این ماه عنوان کردو گفت: به منظور ایمنی تردد عـزاداران ، پلیس یاران محرم با لباس های شـبرنگ که در ابتـدا و انتهای صفهای عـزاداران برای تامین نظم وانضباط دسته های عزاداری و هیات های مذهبی به کمک پلیس راهورمی آیند.

دادستان اشتهارد خبر داد:

تعلیق فعالیت یک واحد آلاینده صنعتی در اشتهارد

دادسـتان عمومی و انقلاب اشـتهارد با اشاره به تعلیق فعالیت یک واحـد آلاینده محیط زیسـتی در این شهرستان، گفت مدیرعامل این شرکت متعهد به رفع نواقص شده است.

به گزارش پیام آشنا، حسن علایی ثمرین به ورود دادستانی اشـتهارد به موضوع آلایندگی یک واحد صنعتی اشـاره کرد و گفت: در پی انتشـار فیلمی در فضای مجازی مبنی بر آلایندگی شدید یکی از شرکت‌های شهرک صنعتی اشتهارد با دسـتور رئیس کل دادگستری استان البرز موضوع توسط دادستانی اشتهارد در دست بررسی قرار گرفت.

دادستان عمومی و انقلاب اشتهارد افزود: بلافاصله پس از این گزارش، دستوری برای اداره حفاظت از محیط زیست شهرستان صادر شد و بررسی‌ها مشخص کرد شرکت مورد ادعا در زمینه تولید شمش آلومینیوم فعالیت داشته در بحث فیلترلاسپون و سیستم کنترل آلایندگی هوا نقایصی دارد.

وی تصریـح کرد: با وصول گـزارش اداره حفاظت محیط زیست شهرستان، سریعا اعلام جرم انجام و موضوع به شـعبه اول بازپرسی دادسرای عمومی و انقلاب، اشتهارد ارجاع شد.

علایی ثمرین با بیان اینکه در راستای کنترل سریع جلوگیری از آلایندگی هواوفیلتراسپون، موقتا تعطیل شـد و بازگشایی این شرکت منوط به رفع نواقص و نصب تجهیزات و البته مشروط بر تایید دادستانی و اداره حفاظت از محیط زیست شهرستان خواهد بود.

وی با بیان اینکه حسب دستور دادستانی، عملیات نصب تجهیزات شـرکت مزبور توسط اداره محیط زیست شهرستان به صورت روزانه رصد خواهد شد، تصریح کرد: با توجه به سواستفاده برخی از شرکت‌ها و بازکردن سیستم پیش تصفیه و فیلترلاسپون پس از اتمام وقت اداری و تعطیل شـدن مراجع نظارتی، از طرف دادسـتانی اشتهارد به اداره محیط زیست، طی مکاتبه‌ای دسـتور صادر شد که اقدام به ایجاد گشت شـبانه کرده و به صورت سرزده از شرکت‌ها بازدید کند.

دادسـتان اشـتهارد ضمن تذکر به شـرکت های متخلف تاکید کرد: در صورت وصول گزارش محیط زیست، متخلفین تعقیب و مطابق مقررات به موضوع رسیدگی خواهد شد.

کنعانی در نشست خبری:

احتمالا دور جدید مذاکرات به زودی برگزار شود

ناصر کنعانی سخنگوی دسـتگاه دیپلماسی دیروز در نشست خبری در تشریح آخرین وضعیت مذاکرات رفع تحریم‌ها گفت: جمهوری اسلامی ایران همواره در مسیر مذاکره حضور داشـته اسـت؛ روند مذاکره را یک روند منطقی و معقول می‌دانیم و بر رسیدن به توافق جامع و پایداری که منافع جمهوری اسلامی ایران به ویژه منافع اقتصادی را در چارچوب توافق برجام تأمین کند، تاکید داریم.

به گزارش پیام آشـنا، وی افزود: در روزهای گذشته پیام‌های مختلفی تبادل شد. جوزپ بورل در این زمینه متنی را مبتنی بر مذاکرات گذشـته ارائه کرده و همه طرف‌ها آن را دریافت کرده اند. جمهوری اسلامی ایران نیز این پیشنهادات را دریافت کرده و طرف ایرانی متن و پیشنهادات را به دقت بررسی کرده و نقطه نظرات خود را ارائه داده است.

کنعانی تصریح کرد: در این ارتباط ما شـاهد تلاش و تحرک طرف‌های دیگری نیز بودیم و گفتگوی نسـبتا مفصل رئیس جمهور فرانسه و رئیس جمهور کشورمان درباره موضوعات ناظر بر همین مسـئله بود و طرف فرانسوی بر نزدیک کردن دیدگاه‌ها تلاش کرد.

سـخنگوی وزارت امور خارجه افزود: در هر ابتکار عمل کمک‌کننده برای دستیابی به توافق استقبال می‌کنیم و همواره واکنش مثبت نشان داده‌ایم. در این زمینه تاکید می‌کنم ما همواره منعطف بوده و در میز مذاکره حضور داشته‌ایم.

وی تصریح کرد: این احتمال وجود دارد که ما در آینده نزدیک بتوانیم در خصوص تعیین زمان مذاکرات نیز به یک نتیجه برسیم و احتمالا دور جدیدی از مذاکرات را شاهد باشیم. اما باید تاکید کنم که این موضوع کاملاً به اراده طرف مقابل به ویژه طرف آمریکایی بستگی دارد که واقعاً برای دستیابی به یک توافق منطقی و معقول پایدار آمادگی خودش را نشان دهد.

تمهیدات وزارت خارجه برای زائران عتبات عالیات

کنعانی در پاسخ به سوالی در خصوص تمهیدات وزارت امور خارجه در خصوص تسـهیل تردد زائران عتبات عالیات گفت: سالیان گذشته با توجه به وضعیت خاص اربعین حسینی و میزان اقبال گسـترده عاشقان سیدالشهدا در ایران و کشـورهای همجوار مثل افغانستان، پاکستان و حوزه قفقاز مانند آذربایجان، ستادی به نام «ستاد مرکزی اربعین» برای عزیمت به زیارت عتبات عالیات در عراق و به منظور مدیریت، ارائه خدمات و تسهیلات از جمله خدمات اقامتی و بهداشتی، شکل گرفته است و مسئولیت آن با وزارت کشور است.

وی اعـلام کرد: وزارت امور خارجه نیز از اعضای سـتاد مرکزی اربعین اسـت و در آنجا موضوعات را مدیریت و برنامه‌ریزی می‌کند.

سخنگوی وزارت امور خارجه افزود: وزارت امور خارجه به طور ذاتی مسـئول تنظیم هر مناسبات خارجی و همچنین مسـئول تنظیم مناسبات کنسـولی است که به وظایف خود عمل کرده است و عمل می‌کند.

وی تصریح کرد: اطلاعات تا این لحظه بر این اساس است که توافقات به طور مشترک با مقامات ذیربط عراق انجام شده و تسـهیلات خوبی در خصوص تسـهیلات رفاهی و حتی نظام بدون رواید در نظر گرفته شده است.

کنعانـی در ادامه گفت: در حوزه مرز نیز اماکنات فراهم شده است و به طور طبیعی هرچه به سمت جلو حرکت می‌کنیم این امکانات بیش از پیش فراهم خواهد شد.

سخنگوی وزارت امور خارجه افزود: آرزو می‌کنیم که در سال جدید مراسـم عزاداری دهه اول محرم و بعد از آن در ماه محرم، صفر و اربعین حسینی شاهد شکل‌گیری حماسـه جدید دیگری مبنی بر عزیمت ایمن و توأم با امنیت و آسایش زائرین به سمت عراق باشیم.

وزارت اطلاعات اعلام کرد

بازداشت اعضای هسته‌ی مرکزی حزب جاسوس بهاییت

وزارت اطلاعات در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: سربازان گمنام امام زمان (عج)، اعضای هسته‌ی مرکزی حزب جاسوس بهاییت را بازداشت کردند.

به گزارش پیام آشنا، در اطلاعیه وزارت اطلاعات آمده است: سـربازان گمنام امام زمان (عج) شماری از اعضای هسـته‌ی مرکزی حزب جاسوس بهاییت را بازداشت کردند. متهمین بازداشت شده مستقیماً با کانون صهیونیستی موسوم به بیت‌العدل مستقر در فلسطین اشغالی در ارتباط تشکیلاتی بودند. یافته‌های مستند اطلاعاتی حکایت دارند که کانون پیش گفته، سال گذشته راهبرد احیای تشکیلات فرقه‌ی ضالّه‌ی بهاییت در ایران را تحت عنوان «خط تبلیغ تهاجمی» و مأموریت ویژه‌ی جمع‌آوری هدفمند اطلاعاتی به شبکه‌ی بازداشت شـده ابلاغ نموده بود. همچنین مأموریت‌های تبلیغ گسـترده‌ی آموزه‌های استعمار ساخته‌ی بهاییت و نفوذ در محیط‌های آموزشی در سطوح مختلف و به‌طور خاص مهدکودک‌های سراسر کشـور را محوّل کرده بودند. علاوه بـر آن اعضای هسـته‌ی بازداشت شـده ملاقات‌های متعددی با کادر مرکزیت حزب صهیونیستی در خارج از کشور داشته و گزارش عملکرد نوبه‌ای پیرامون مأموریت‌های پیش گفته به‌ویژه ترویج سازمان‌یافته‌ی بی‌حجابی در ایران را به مرکز توطئه‌ی مستقر در فلسطین اشغالی ارائه می‌داد.

وزارت اطلاعات اعلام می‌نماید که فارغ از سناریوهای تبلیغاتی و جنگ‌روانی پلندگوهای غربی صهیونیستی، با عزم و اراده‌ی جدی و وظیفه‌ی خود در قبال عوامل جاسوسی و هجمه به دین و فرهنگ و هویت ایرانی - اسلامی کشور و مزدوران رژیم اشغالگر قدس عمل کرده و خواهد کرد. ان‌شاءالله.

یادداشت

لزوم تهیه سند جامع تاب آوری برای مقابله با پدیده‌های طبیعی

کوه‌ها، دشت‌ها، آبراهه‌ها و تمام پستی و بلندی‌های زمین طی هزاران و بلکه میلیون‌ها سـال به این شکل به وجود آمده است. حوادث اقلیمی نظیر سیل و یا سایر حوادث طبیعی مانند زلزله وقایع طبیعی هستند که قبل از خلق انسان بوده و در آینده نیز خواهد بود. سیلاب از مهم‌ترین مخاطراتی است که عوامل انسانی و محیطی فراوانی موجب بروز آن می‌شود. واقعیت این است که پدیده‌هایی همانند سیل و خشکسالی از اثر بشر بر اقلیم نشأت گرفته یا حداقل به وسیله آن تشدید شده است.

به عنوان مثال در سـیل‌های اخیر علاوه بر آب حجم زیادی از رسوبات نیز وارد شهرها شدند که قطعاً دلیلی بر تغییر کاربری و حریم منابع مهم آبی (بستر و حریم منابع آبی ساکن و جاری) و ضعف فعالیت‌های آبخیزداری بالادست است.

مدیریت پس از بحران یا مدیریت پیشگیری از بحران؟!

وقتی خبر برفپس هلال احمر مبنی بر درگیری ۱۸ استان کشور با سیل را شنیدم با خودم اندیشیدیم چرا ما که از خشکسالی فریاد می زنیم فکری برای ترسالی نکرده ایم؟ بسیاری از عواملی که منجر به تشدید آثار سیل‌های اخیر شده همان عواملی هستند که در سال‌های گذشته باعث بروز تنش آبی، افت شدید سطح ایستابی آب‌های زیرزمینی، فرونشست زمین، ناپایداری و فرسایش خاک و تلّه‌ها شده اند.

به عبارتی تاکنون که رویکرد حفاظتی، محور مدیریت عرصه‌های طبیعی کشور نباشـد پدیده سیلاب گل آلود پدیده همگانی و همیشگی در این کشور خواهد بود. یکی از خروجی‌های تغییر اقلیم افزایش وقوع و شدت سیلاب و غیرقابل پیش بینی بودن این پدیده است ولی مهم نحوه سازگاری با این آن است؛ اعمال مدیریت حفاظتی در روندگاه‌های طبیعی در راستای حفظ پوشـش طبیعی و نه خرج بودجه در کارهای سازه‌ای در عمق درهه‌ا و دوم مدیریت حفاظتی در دیمزارهای کشور که متأسفانه در کنار مراتع فقیر و تخریب شده دیمزارها مرکز فرسایش آبی خاک است دقیقا این گل و لای از همین مزارع است.

در این ارتباط می‌توان به کم توجهی (یا بی توجهی) به سیستم طبیعی هیدرولوژی در حوضه‌ها و زیر حوضه‌های آبریز اشاره کرد. متأسفانه به دلیل تفکر مهندسی و سازه‌ای حاکم در وزارت نیرو موضوع لایروبی رودخانه به از بین بردن اکوسیستم‌های مانداّبی در حریم رودخانه‌ها و آبراهه‌ها و از بین بردن پوشش گیاهی تبدیل شده است. در حالی که این پوشش‌ها اولا سرعت سیل را کنترل می‌کنند و دوم گل و لای در حریم رودخانه را تثبیت می‌کنند.

جمع بندی کلی آن اسـت که اولاً اهمیت حفظ اکوسیسـتم و فعالیت‌های همسـو با طبیعت در مقابله با خطر وقوع سیل اهمیت بسـیار زیادی دارند. ثانیاً در نقش مهم سـدها در کنترل و مدیریت سـیل بخصوص در مناطق پایین دست حوزه‌های آبخیز تردیدی وجود ندارد. اما نکته حائز اهمیت اینکه در حال حاضر نباید سیل‌های اخیر و وقوع فقط یک ترسالی بهانه‌ای برای تأسیس و ساخت سـدهای بزرگ بیشتر شود چرا که تحت شرایط خشکسالی‌های اخیر هیچگاه مخازن سدهای موجود کشور حتی تا نصف نیز پر نشده و پر نخواهند شد.

همچنین اجرای قانون رهاسازی حق آبه رودخانه‌ها در پایین دست سدها که منجر به کاهش ذخیره سدها و حفظ طبیعی شرایط اکولوژیکی -مورفولوژیکی رودخانه‌ها شده، سیستم‌های هشدار سیل، اقدامات حفاظتی مناسب و قابل اطمینان پایین دست و اقدامات آبخیزداری برای کنترل سیل و رسوب در سرشاخه‌ها، از حداقل‌های قابل انتظار در مهار و کنترل سـیلاب‌های اخیر و کاهش خسارات سیل هستند.

بر اساس تجربیات ملی و بین المللی شاید مهمترین اقدام آماده سازی سند جامع تاب آوری فعال- تعاملی و فراخشی منجر به برنامه عمل راهبردی مقابله با پدیده‌هایی مانند سیل باشد.

محمود هوشیارفرد
پژوهشگر و عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی گیلان
Alborz.payam@gmail.com

خبرسراسری

هشدار جدی در خصوص تغییرات بی‌رویه در نظام تقسیمات کشوری

رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس با هشدار جدی در خصوص تغییرات بی‌رویه در نظام تقسیمات کشوری، گفت: ابعاد منفی تبدیل بیش از حد کشور به واحدهای سیاسی کوچک، مسئله ای است که نمی‌توان به سادگی از آن گذشت.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسـلامی، بابک نگاهداری با اشاره به عملکرد دولت دوازدهـم در خصوص پیامدهای تبدیل بی رویه کشـور به واحدهای کوچک سیاسی و بی ثباتی در تقسیمات کشوری هشدار داد.

رئیس مرکز پژوهش های مجلس با ارائه آماری در خصوص عملکرد دولت دوازدهم در زمینه ایجاد واحدهای سیاسـی جدید، گفت: طی بازه زمانی شهریور ۱۳۹۶ تا مرداد ۱۴۰۰، در مجموع ۱۷۹ شهر با پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران ایجاد شده است. دراوقع طی این بازه زمانی، تقریباً هر ۹ روز یک شهر ایجاد شده است. از میان ۱۷۹ شهر ایجاد شده، ۱۷۷ شـهر دارای جمعیتی کمتر از ۱۰۰۰۰ نفر، بوده اند و شاهد به وجود آمدن ۷ شهر با جمعیتی کمتر از ۵۰۰ نفر بوده ایم. ۹۵ شهر جمعیتی کمتر از ۲۵۰۰ نفر داشته اند. ۶ شهر در حالی ایجاد شده اند که جمعیت آنها کمتر از ۳۵۰۰ نفر بوده و در عین حال مرکز بخش نیز نبوده و به‌عبارت دقیق‌تر واجد شرایط مقرر در قانون برای تبدیل به شهر نبوده اند. ۸۹ شهر به‌دلیل اینکه مرکز بخش بوده اند به‌عنوان شهر شناخته شده اند. در مجموع بقیه نقاطی که جمعیتی بین ۳۵۰۰ تا ۱۰۰۰۰ نفر جمعیت داشـته اند (۸۲ مورد)، علی القاعده باید «واجد شرایط» مندرج در ماده (۴) قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری –بـاسـتثنای حدنصاب جمعیت ۱۰۰۰۰ نفر - برای تبدیل شهر بوده باشند. نگاهی اجمالی به ۸۲ شهر ایجاد شده حاکی از این اسـت که شهرهای مذکور در اغلب موارد واجد چنین شرایطی نیسـتند.